

Temat 1.

Dlaczego warto zainwestować w budowanie

dobrych relacji ?

Oprac. Iwona Puciłowska

Rok szkolny 2023/2024

Cele tematu 1

- Przedstawienie różnych perspektyw dotyczących relacji.
- Analiza korzyści z nastawienia na budowanie relacji.
- Autodiagnoza i autorefleksja na temat relacji w szkole.

Treści do tematu 1

1. Czym są relacje? Jaka jest ich natura?
2. Czym jest relacyjne nauczania i wychowanie?
3. Kto korzysta na dobrych relacjach?
4. Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Czym są relacje? Jaka jest ich natura?

Pojęcie – „**relacje nauczyciel-uczeń**”, obejmuje takie elementy, jak:

- wpływanie przez nauczyciela na bieżące zachowania uczniów oraz ich rozwój społeczny i intelektualny;
- wkład nauczycieli w utrzymanie zdrowia psychicznego uczniów;
- pomoc uczniom w adaptacji do zmieniającego się środowiska społecznego;
- cechy nauczyciela lubiane i nielubiane przez uczniów;
- codzienne kontakty nauczyciela z uczniami.”

M. Kowaluk-Romanek, Małgorzata Samujło, Teres Sokołowska-Dzioba,
budowanie relacji w przestrzeni edukacyjnej, Wydawnictwo UMCS,
Lublin 2022 r, str.20

Czym są relacje? Jaka jest ich natura?

Człowiek jest z natury **istotą społeczną** i na co dzień funkcjonuje **w przestrzeni relacyjnej** – każdego dnia nawiązuje i/lub rozwija relacje z innymi ludźmi.

Należy jednak pamiętać, że niezbędnymi elementami prawidłowej relacji interpersonalnej jest **wzajemne zaangażowanie i zaufanie**.

Relacje w edukacji są **podstawą procesów wychowawczych i edukacyjnych** oraz jednym z największych obszarów oddziaływań społecznych.

Ważne jest, by w szkole **stworzyć przestrzeń ułatwiającą dzieciom i młodzieży** nie tylko naukę programu szkolnego, ale w takim samym stopniu – naukę **budowania pozytywnych relacji**.

Czym są relacje? Jaka jest ich natura?

- ❖ „Istotną kwestią budowania relacji społecznych jest **poczucie bezpieczeństwa** pomiędzy osobami. Warunkiem jest również wzajemne **okazywanie sobie szacunku i poszanowanie godności osobowej**”
- ❖ Dobre relacje nauczyciela z uczniami uwarunkowane są tworzeniem takiego środowiska, w którym uczniowie czują się **podmiotowo i bezpiecznie.**”

M. Kowaluk-Romanek, Małgorzata Samujło, Teres Sokołowska-Dzioba,
budowanie relacji w przestrzeni edukacyjnej, Wydawnictwo UMCS,
Lublin 2022 r, str.20-21

Relacyjne nauczanie i wychowanie

„ W interakcjach nauczyciela z uczniami trzeba zwrócić uwagę na **postrzeganie i porozumiewanie się**.

Postrzeganie – następuje poprzez gromadzenie informacji w oparciu o własne zmysły.

Porozumiewanie się wiąże się z przesyłaniem informacji od jednej osoby do drugiej w formie werbalnej lub/i niewerbalnej

We wzajemnych relacjach nauczyciele i uczniowie przekazują sobie wiadomości , realizując cele dydaktyczno-wychowawcze w określonych kontekstach, specyficznych warunkach klasy szkolnej czy innych zespołach w przestrzeni edukacyjnej.”

Relacyjne nauczanie i wychowanie

„Kompetentny nauczyciel oprócz dążenia do osiągnięcia efektów w nauczaniu będzie starał się budować również więzi emocjonalne z uczniami, przyczyniając się do kształtowania:

- poczucia własnej wartości,
- wzajemnego zrozumienia,
- zaufania,
- gotowości do pomocy,
- empatii wszystkich podmiotów uczestniczących w edukacji.”

We wzajemnych relacjach, poprzez wykazywanie realnego zainteresowania osoba ucznia nauczyciel staje się autorytetem , a w związku z tym możliwości jego oddziaływania rosną.”

M. Kowaluk-Romanek, Małgorzata Samujło, Teres Sokołowska-Dzioba,
budowanie relacji w przestrzeni edukacyjnej, Wydawnictwo UMCS,
Lublin 2022 r, str.21

Kto korzysta na dobrych relacjach?

**Dobre relacje
w szkole –
korzystają
na tym:**

Uczniowie – „dzięki pozytywnym relacjom chętnie chodzą do szkoły”

Nauczyciele - „dzięki dobrym relacjom mogą ze sobą efektywnie współpracować i dawać sobie wzajemnie wsparcie”

Dyrektor – „któremu łatwiej jest zarządzać zadowolonym zespołem pracowników”

Rodzice – „którzy mają poczucie bycia zauważonymi i branymi pod uwagę”

Pracownicy szkoły – „którzy także wpływają na atmosferę szkoły.”

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters
Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 31-32

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

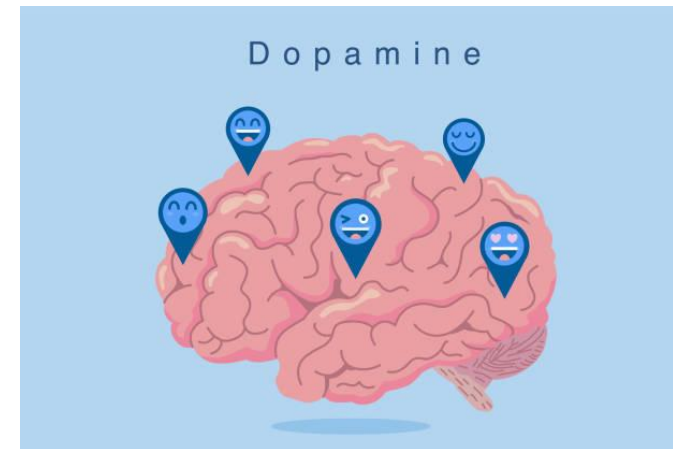
Co mówią neurobiolodzy ?

✓ „w rozwoju i nauce kluczowym czynnikiem jest **dobra relacja** pedagogiczna pomiędzy uczniem i nauczycielem, która opiera się na **uznaniu i akceptacji.**”

✓ wynika to z tego, że **mózg człowieka jest nastawiony na relacje społeczne** (*social brain*)

✓ dzięki dobrym relacjom wydziela on dopaminę, oksytocynę i endogenne opioidy – **niezbędne do podejmowania wysiłku i zaangażowania się w proces uczenia się.**”

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 32

<https://media.istockphoto.com/id/1367125852/pl/wektor/ikona-uczucia-szcz%C4%99%C5%9Bcia-ze-szpilk%C4%85-na-m%C3%B3zgu-hormony-dopaminy-w-uk%C5%82adzie-nerwowym-m%C3%B3zgu.jpg?s=612x612&w=0&k=20&c=LEn7W9CPGV2iz02zTQ8oQzh3SyD9rL0oOvFkwOoeZvc=>, 14.11.2023 r.

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Co mówią neuropsycholodzy ?

✓ „brak pozytywnych relacji, czyli wykluczenie psychiczne i brak akceptacji społecznej, powoduje w naszym mózgu takie same **reakcje, jak ból fizyczny.**”

✓ „Ich efektem często jest **agresja**. Wszędzie tam zatem, gdzie dziecko dostaje wyłącznie pozorną uwagę (np. poprzez dyscyplinowanie) i nie jest obdarzane szacunkiem – agresja się kumuluje i rozładowuje się w sposób niekontrolowany.”

✓ „Budowanie pozytywnych relacji jest zatem **niezbędne w profilaktyce agresji.**”

<https://plikimpi.krakow.pl//zalacznik/376272/4.jpg>

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole,
Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.,
str.32

NEURONY LUSTRZANE

- **„Podstawowe znaczenie dla uczenia się ma modelowanie, naśladowanie osoby działającej i życzliwa relacja pomiędzy nauczycielem i uczniem.**
- To dzięki neuronom lustrzanym uzyskujemy kluczową dla udanego życia społecznego zdolność empatii i kluczową dla rozwoju cywilizacji zdolność uczenia się od innych.
- Neurony lustrzane umożliwiają także uczenie się, ponieważ jedną z istotnych form nauki, szczególnie na wczesnym etapie rozwoju, jest naśladowanie.
- Neurony lustrzane mają umożliwiać przekazywanie i nabywanie umiejętności, zwłaszcza tych ruchowych.
- Korzystając z nich, uczeń może w swojej „strefie najbliższego rozwoju” uzyskać nowe zrozumienie lub zdobyć nową, bardziej zaawansowaną umiejętność.
- **Osobista, udana relacja pomiędzy uczącym się a nauczycielem nie może zostać zastąpiona przez podręcznik lub komputer.”**

DANUTA STERNA JACEK STRZEMIECZNY, Organizacja procesów edukacyjnych
dla wspierania uczenia się,

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Co „mówią” efektywne systemy edukacyjne?

„Wystarczy spojrzeć na **najbardziej efektywne systemy edukacyjne (np. fiński)** – w nich relacje w grupie i relacje **nauczyciela** z uczniem to podstawa efektywnej nauki, która jest przecież w dużym stopniu procesem społecznym. Wyzwaniem jest tworzyć takie grupy, w których w przyjaznej atmosferze można wymieniać się wiedzą, dzielić się tym, jak rozwiązujemy konkretne problemy, uczyć się od siebie nawzajem. A gdy towarzyszy temu jeszcze mądry nauczyciel-mentor – wtedy wyniki uczenia się są zdecydowanie lepsze.”

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.33

<https://ideologia.pl/wp-content/uploads/2016/08/system-edukacji-w-finlandii.jpg>,
12.11.2023 r.

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Co „mówi” prawo?

- ✓ „Międzynarodowe wytyczne dotyczące systemu kształcenia nauczycieli wprowadzają jako ważną kompetencję nauczycielską [...] budowanie relacji.
- ✓ Okazuje się bowiem, że większość trudnych przypadków pedagogicznych rozwiązuje się przede wszystkim poprzez nawiązanie (odtworzenie) pozytywnych relacji z podopiecznym.
- ✓ Także przepisy polskiego prawa oświatowego mówią o współpracy i budowaniu relacji w edukacji.”

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.33

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Relacje a skuteczne uczenie się?

- ✓ „Relacja ucznia z nauczycielem to jeden z **najważniejszych czynników wpływających na efektywność nauczania.**
- ✓ **Potwierdziły** to badania, które w swoich metaanalizach przywołuje John Hattie – profesor Uniwersytetu Melbourne.
- ✓ **Uczniowie, którzy lubią swojego nauczyciela i czują jego życzliwy do nich stosunek, uczą się szybciej i bardziej skutecznie.**
- ✓ **Pozytywne relacje z nauczycielem są nawet ważniejsze od liczebności klasy czy wiedzy merytorycznej nauczycieli!”**

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.33

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Relacje a tworzenie bezpiecznej atmosfery uczenia się i wychowania

- ✓ „Pozytywne relacje wpływają również na wytworzenie się **bezpiecznej atmosfery**, a ta okazuje się być **kluczowa** podczas procesu uczenia się.
- ✓ Przyzwolenie na zadawanie wszelkich pytań, traktowanie błędów jako okazji do uczenia się to filary bezpiecznej sytuacji edukacyjnej.”

https://img.freepik.com/darmowe-wektory/chlopiec-czyta-ksiazki-na-bialym-tle_1308-101904.jpg?size=626&ext=jpg&ga=GA1.1.1413502914.1697241600&semt=ais, 12.11.2023 r.

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str.33 -34

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Relacje a motywacja

„ Gdy uczeń może utożsamić się z nauczycielem, czuje jego pozytywny stosunek i akceptację, bez szczególnych zabiegów otwiera się na proponowane przez niego aktywności, wyzwania, zadania”

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 34

<https://oswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2021/10/motywacja-990x1024.png>, 12.11.2023 r.

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Jak dobre relacje wpływają na dyscyplinę w klasie ?

„Kolejną korzyścią z budowania pozytywnych relacji jest ich wpływ na to, czy uczniowie podczas zajęć współpracują z nauczycielem (czyli w potocznym rozumieniu – czy uczniowie respektują **zasady związane z dyscypliną**).

Gdy mamy klasę, która z jednym nauczycielem stwarza mnóstwo problemów, a na zajęciach u drugiego nauczyciela zachowuje się zupełnie normalnie – najprawdopodobniej chodzi o relacje, a raczej ich brak... Uczniowie chętniej ulegają dyscyplinującym działaniom nauczycieli, z którymi mają bliskie relacje i których odbierają jako tych, którym zależy na ich dobru.”

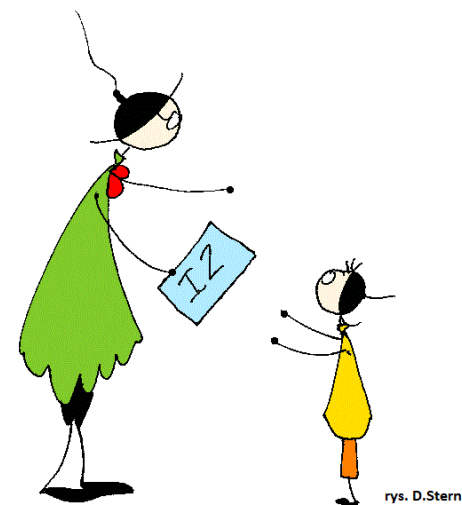

<https://dlabelfra.com.pl/wp-content/uploads/2020/08/3620-1024x683.jpg>, 12.11.2023 r.

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Relacje a informacja zwrotna

- ✓ Bez relacji nie jest możliwe wprowadzanie najbardziej efektywnej metody oceniania – **informacji zwrotnej**.
- ✓ **Bo też** przekazywanie informacji zwrotnej jest zawsze dialogiem, współlnianiem znaczeń między nauczycielem a uczniem – jest to rozmowa na temat mocnych stron ucznia, jego obszarów rozwoju, w której następuje wspólne zastanowienie się nad tym, w jaki sposób zmiany wprowadzić i jaki ma być dalszy kierunek poszukiwań.
- ✓ **Relacja ucznia z nauczycielem jest podstawą skutecznej informacji zwrotnej.”**

<https://osswiata.ceo.org.pl/wp-content/uploads/2019/12/iz5.gif>,
12.11.2023 r.

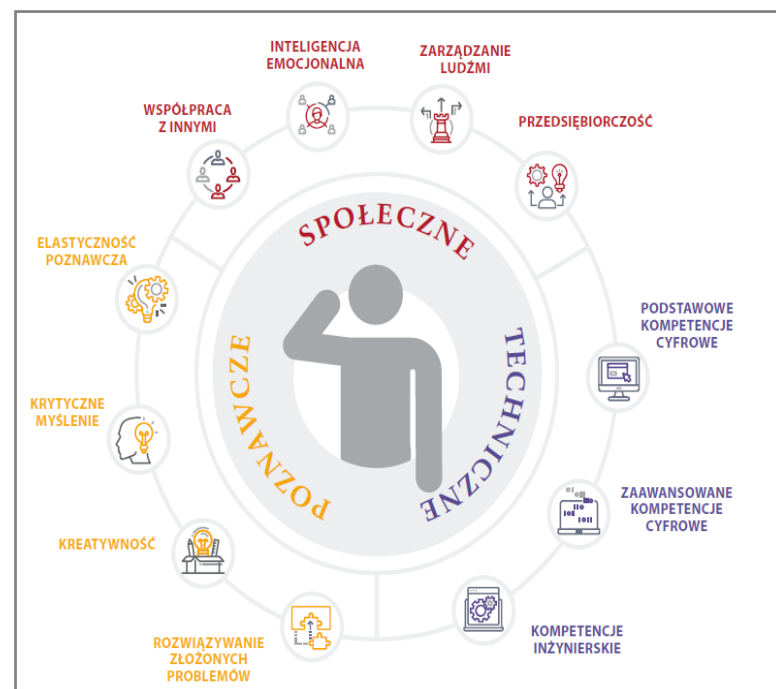
N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa
2020 r., str. 34

Dlaczego warto w edukacji postawić na relacje?

Relacje a kształcenie kompetencji:

- ✓ „Dzięki relacjom zbudowanym z naszymi podopiecznymi mamy szansę kształtować **kompetencje oparte na połączeniu wiedzy, umiejętności i postaw.** **I o ile przekaz wiedzy może odbywać się bez udziału relacji, to już ćwiczenie umiejętności czy kształtowanie postaw tego wymaga – dużo łatwiej buduje się samostrowność, uważność, altruizm, szacunek dla innych i życzliwość, gdy sami jako nauczyciele takie wzorce przedstawiamy naszym uczniom.**
- ✓ **Im bliżej ucznia jesteśmy, tym więcej może od nas wziąć pierwiastków formujących jego osobowość.”**

na Giza Poleszuk w Kompetencje przyszłości. Jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym, DELabUW, str.10
https://www.delab.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/09/Kompetencje_przyszlosci_Raport_DELabUW.pdf, dostęp 25.10.2023 r.

N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole, Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r., str. 34 - 35

PODSUMOWANIE: **Dobre relacje uczeń - nauczyciel**

zapewniają uczniom swobodę rozwoju, a nauczycielom umożliwia udzielanie konstruktywnych informacji zwrotnych;

wpływają na budowanie tożsamości młodych osób oraz rozwój kompetencji społecznych;

stanowią podstawę efektywnej nauki – uczniowie będący w przyjaznej relacji z nauczycielami chętniej podejmują inicjatywę oraz uczą się bardziej skutecznie;

uczą respektowania zasad na podstawie wzajemnego szacunku;

pozytywnie wpływają na motywację uczniów do podejmowania zadań szkolnych;

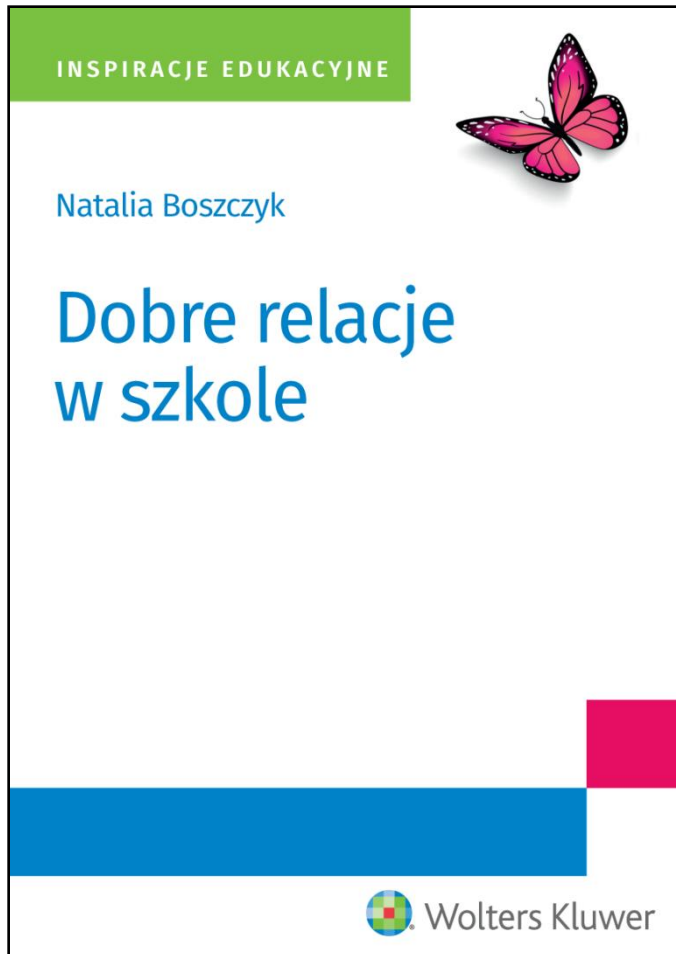
dają nauczycielowi możliwość wywierania większego wpływu wychowawczego;

Zapraszam na film

<https://youtu.be/SFnMTHhKdkw>

Rita Pierson podczas swojego wystąpienia na TED Talks Education mówi, że „uczniowie nie chcą uczyć się od tych nauczycieli, których nie lubią. Potrzebują mistrzów i mentorów, a nie funkcjonariuszy systemu”.

BIBLIOGRAFIA

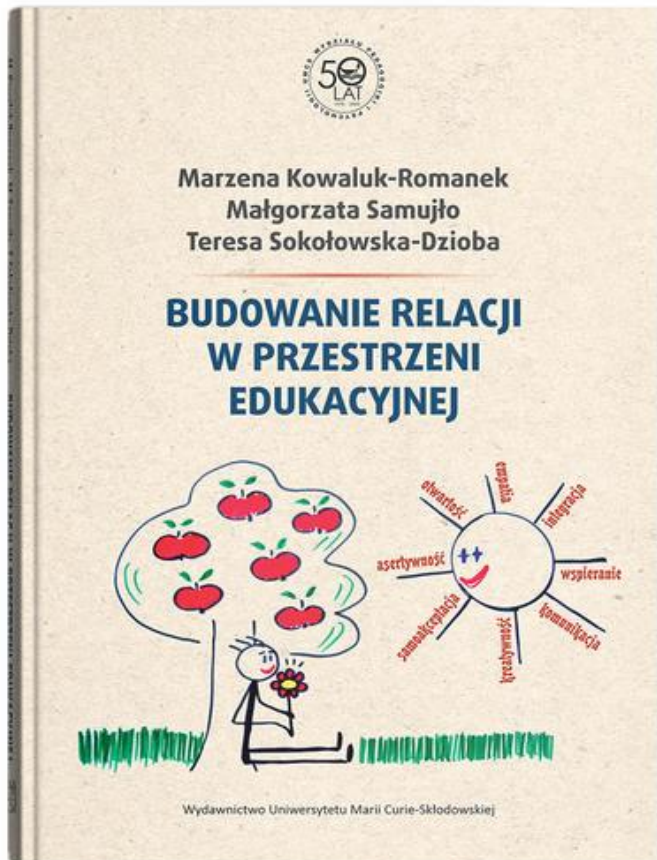
N. Boszczyk, Dobre relacje w szkole,
Wolters Kluwer, Warszawa 2020 r.

BIBLIOGRAFIA

J. Hattie, Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się, Biblioteka szkoły uczącej się, CEO, Warszawa 2003 r.

BIBLIOGRAFIA

Budowanie relacji w przestrzeni edukacyjnej

Marzena Kowaluk-Romanek, Małgorzata Samujło, Teresa Sokołowska-Dzioba, wydawnictwo UMCS, Lublin 2022 r.